

Klima og arealbruk. Er det nok hytter nå?

Digitalt innlegg på digitalt Heiplansamlinga 2022: «Levande bygder kring levande villreinfjell. Klima, natur, hyttebygging, kvalitetsnorm for villrein, reisemålsutvikling, samfunnsplanlegging, berekraft», Høiland gard, Årdal, Hjelmeland kommune.

Arrangert av Rogaland fylkeskommune

14 September 2022

Carlo Aall
Vestlandsforskning

Først en tilståelse.....

Jeg er hytteeier, men hytta er:

-brukt (i dobbelt forstand; dvs den var tidligere en bolig, som ble flytta til et hytteområde; og vi er hytteeier nummer to)
- ...ei gammel tømmerhytte
- ...uten utgravd kjeller
- ...på en ellers ubearbeida tomt
- ...rimelig (600.000 kr)
- ...uten innlagt strøm (men med solstrøm)
- ...uten innlagt vann
- ...med utedo
- ...i et (svært) spredt hyttefelt
- ...som er regulert til å være nettopp dette: spredt, uten strøm og innlagt vann, og med rimelige hytter
- ...og der det er fullt mulig å komme til med buss (og litt drosje)

Så en disclaimer: Før forsket jeg mye på 'hytter', nå forsker jeg oftere 'fra' hytta (mi)!

- **Fase 1: Store forskningsprosjekter**
 - 2004-2006: «Miljømessige aspekter ved fritidsforbruket» <https://www.vestforsk.no/nv/project/miljømessige-aspekter-ved-fritidsforbruket-en-teoretisk-drofting-empirisk-analyse-og>
 - 2008-2011: «Friluftsliv og bærekraftig utvikling: en del av problemet, eller en del av løsningen?» <https://www.vestforsk.no/nv/project/friluftsliv-og-barekraftig-utvikling-en-del-av-problemet-eller-en-del-av-løsningen>
- **Fase 2: Utredninger og mindre forskningsprosjekter**
 - 2016: Bærekraftig hyttebygging - om bærekraftkriterier i hytteplanlegging https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/vf-rapport-2-2016-barekraftig-hyttebygging.pdf
 - 2019: «Klimasårbarhet i hyttenæringa i Oppland» https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2019-10/Klimas%C3%A5rbarhet%20i%20hytten%C3%A6ringa%20i%20Oppland_Vestlandsforskningsrapport_11_2019.pdf
 - 2019: Hyttedeling https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2020-02/Hyttedeling%20VF%20notat%203_2019.pdf
 - 2020: «Klimavurdering av å bygge mindre (altså ikke 'færre') hytter» <https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2020-02/Siv%20kuling%20hytte%20klimaregnskap%20red.pdf>
- **Fase 3: Forskning 'fra' hytta....**
 - 2021-22: Intervjuer og oppslag i media, bl.a. en serie lang-leseoppslag om «hytteparadokset» i avisa Valdres <https://www.avisavaldres.no/vis/annonse/hytteparadokset/>

Noe har skjedd i den norske hyttedebatten!

Norges Hytteforbund: Hyttebyggingen er ute av kontroll. Truer naturen!

Denne utbyggingen på Sjusjøen skapte store overskrifter: Heterotype myrrområder ble endeløst fjernet og erstattet med faste masser. Her svikter Ringsaker kommune. Det var grunnneier Brøttum Almenning som stod for utbyggingen. Foto: NRK

Leif Hagne Flemmen | 16. mars 2022 | Oppdatert 21. mars 2022

Utfordring: Den siste hovedrapporten fra FNs klimapanel anbefaler at vi må verne 30-50% av gjenværende naturområder for å gjøre samfunnet robust nok mot de klimaendringene vi ikke klarer å unngå uansett hvor fort vi klarer å redusere klimagassutslippene

hytta vår
Nyheter
Været
Bli abonnent
Fotokonkurranse
Fordelsprogr
Meny

Arkivbilde Foto: Olav Johannes Bothun

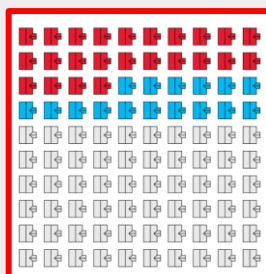
Krever strømstøtte

Eiere av fritidsboliger krever støtte til strømregninga. En undersøkelse Norges Hytteforbund har gjennomført, viser at hytteeierne krever at hytter og boliger blir likestilt når det gjelder strømprisen.

Utfordring: Forestillingen om at vi kan fortsette å øke energibruken (selv om den er 100% fornybar) OG klare klimamålene er falsk

Og de mest interessante faglige bidragene i debatten den siste tiden kommer fraNRK!

NRK har hentet inn tall fra **207** kommuner (58 prosent) som oppgir at de planlegger (tett) hytteutbygging på 327 850 dekar. Forutsatt at hver hytte beslaglegger 2 dekar konkluderer NRK med at norske kommuner planlegger for (minimum) **150 000** nye hytter, som er en økning av dagens antall med **30 prosent**.

Hytteutbygging

Hytteegnarar vurderer søksmål mot staten

Noregs Hytteforbund vurderer å søksøke staten på grunn av høge straumprisar.

John gjorde som politikerne ville, men fikk nei likevel

Hytteieren var sikker på han hadde sitt på det tørre da han monterte solcelleanlegg på hytta si i Hafjell. Det var kommunen uenig i.

Flere hyttekommuner bremses utbygging: – På tide å puste litt med magen

Etter flere år med massiv hytteutbygging sier Kragerø, Hallingdal og Vinje nei til flere prosjekter.

Markspist av hyttebygging

Det stemmer ikke at fritidsboliger beslaglegger en minimal del av norsk natur.

Reisebløffen

Ferieturene våre er ikke så lystige som vi skal ha det til.

Reagerer på hyttebygging: – Ute av kontroll

Norske kommuner planlegger å gjøre et område på størrelse med Mjøsa til hyttefelt. Naturvernforbundet reagerer, mens kommunene mener det er bra.

Oversikten ingen har: Hvor mange hytter skal bygges i Norge i framtida?

Slike hytter bygges nesten ikke lenger

Norske hytter bygges tettere enn noen gang. Hva skjedde med drømmen om et primitivt avbrykk fra det hverdagslige?

Norge må lære av Alpene

Jeg skjønner over Utkant-Norges manglende respekt for natur- og kulturarven vår.

Den «norske hytta» er så mangt..

Fire utviklingsspor for «hytter» i Norge

Norske fritidsboliger i utlandet er utelatt i denne oversikten!

- **Landstedet**

- Manifestasjon: Luksusvillaer «på landet»
- Formål: «Show off», del av nasjonalromantikkens ideal om «livet på landet» og «kontakt med naturen», gi større «rom» enn by-trengselen i hverdagen
- En tradisjon som strekker seg tilbake til Romerriket, via «slott på landet», til «villaene» i Norge på 1900-tallet, og dagens «Røkke-hytter»

- **Det kollektive friluftslivstedet**

- Manifestasjon: DNT hyttenettet
- Formål: Gi allmenheten tilgang til friluftsliv
- Startet rundt 1900 som en folkelig og demokratiserende variant av nasjonalromantikkens ideal (jf over)

- **Rekreasjonsstedet**

- Manifestasjon: Kolonihager, sommerleir for arbeiderklassen, hytter i Oslofjorden
- Formål: Arbeiderne skulle få «ladet opp batteriene» og gitt mulighet til egen matproduksjon for dermed å kunne yte bedre på fabrikken
- Utviklet seg parallelt med (og delvis som et resultat av) innføringen av ferie i Norge (1930-tallet)

- **Produksjonsstedet**

- Manifestasjon: Seterområder, jakthytter, fiskebuer
- Formål: Overnatting knyttet til høsting av naturressurser i utmark
- 1000 årig tradisjon, overført til fritidsformål som et resultat av intensiveringen av jordbruket

Noen antatt viktige drivere i hytteutviklingen

- **Ferie- og fritidsordninger**
 - Lovfestet rett til ferie, lørdagsfri, kortere arbeidsdag
- **Velstandsutvikling**
 - Økende privat inntekt og formue
- **Mobilitetsutvikling**
 - Fremvekst av privatbilisme og utbygging av vegnett (og relativt sett nedbygging av tog)
- **Sentralisering og urbanisering**
 - Behov for tilgang til “landet” etter hvert som det vokser opp en by-generasjon uten slektninger på landet
 - Nedlegging av gårdsbruk og fraflytting fra distriktene gir ledige ressurser til fritidsformål
- **‘Modernisering’ av kommunal planlegging og infrastrukturinvestering**
 - Økt kapasitet til utbygging av store hyttefelt i distriktskommuner (planlegging del av problemet?)
- **Digitalisering og fleksible arbeidstidsordninger**
 - Mulighet for “hyttekontor”
- **En endring i forestillingen om hva hyttelivet skal representere**
 - Endret forståelse av «det enkle» hyttelivet fra “primitivt” til “behagelig”
 - Endret forventning av forskjell mellom hverdags- og hytteliv, fra endring av materielle forhold til endring av sted

Noen utviklingstrekk for den «norske hytta»

Utvikling	Landsted		Kollektivt friluftssted		Rekreasjonssted		Produksjonssted	
	Før	Nå	Før	Nå	Før	Nå	Før	Nå
Standard								
• Lav			X	X	X	X	X	X
• Høy	X	X				(X)		(X)
Plassering								
• Spredt	X		X	X	X			
• Tett		X				X	X	X
Brukskostnad								
• Lav			X	X	X		X	X
• Høy	X	X				X		
Avstand								
• Kort					X		X	X
• Lang	X	X	X	X		X		
Tilkomst								
• Kollektiv			X		X		X (gå)	
• Privatbil	X	X		X		X		X (motorisert)

☐ = tradisjon som har overlevd

Fordeling av energiforbruk hytter i 2005

- **Bygging av hytter (14%)**

- Bestanden av hytter i Norge har økt med 130% fra 1970 til i dag

- **Vedlikehold av hytter (27%)**

- Bestanden av hytter er i dag ca 440.000

- **Drift (38%)**

- Del av hytter med innlagt el, innlagt vann, WC, bad og oppvaskmaskin har økt fra 113% i perioden 1970-89 til 43 % etter 1990

- **Reiser til og fra hytter (22 %)**

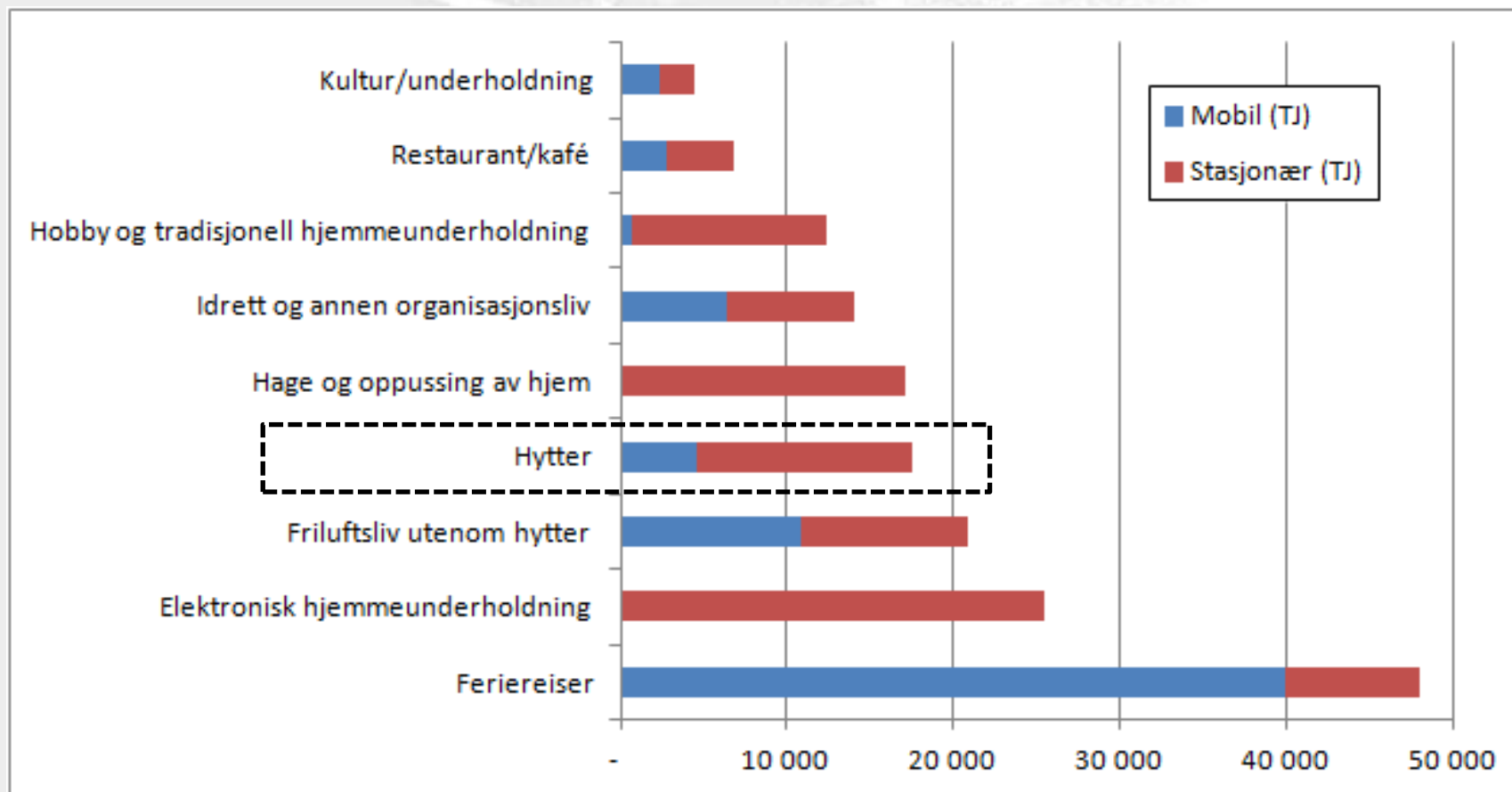
- Bilandel har økt fra 85 % i 2001 til 92 % i 2010

Volum-
problem

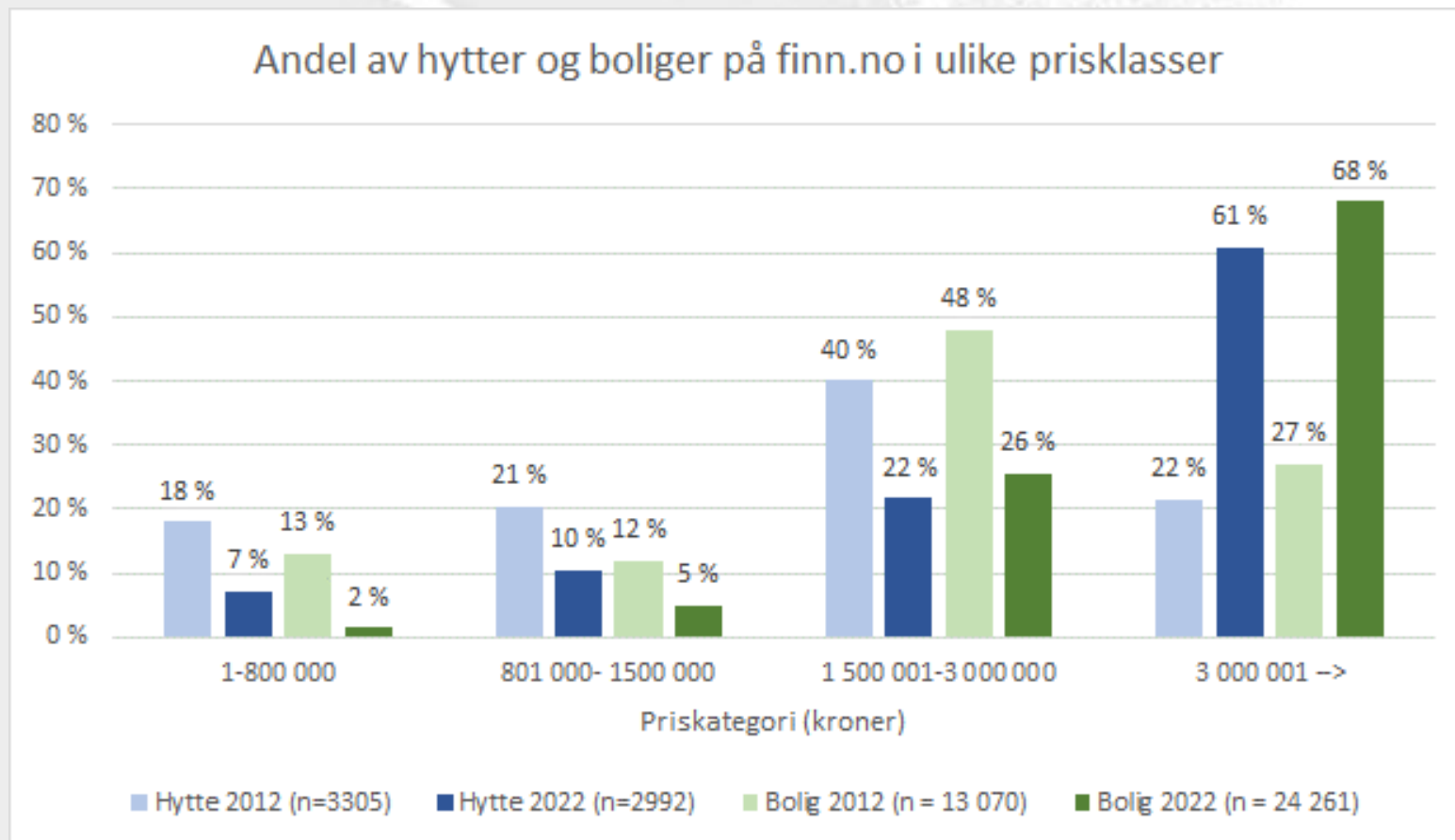
Standard-
problem

Mobilitets-
problem

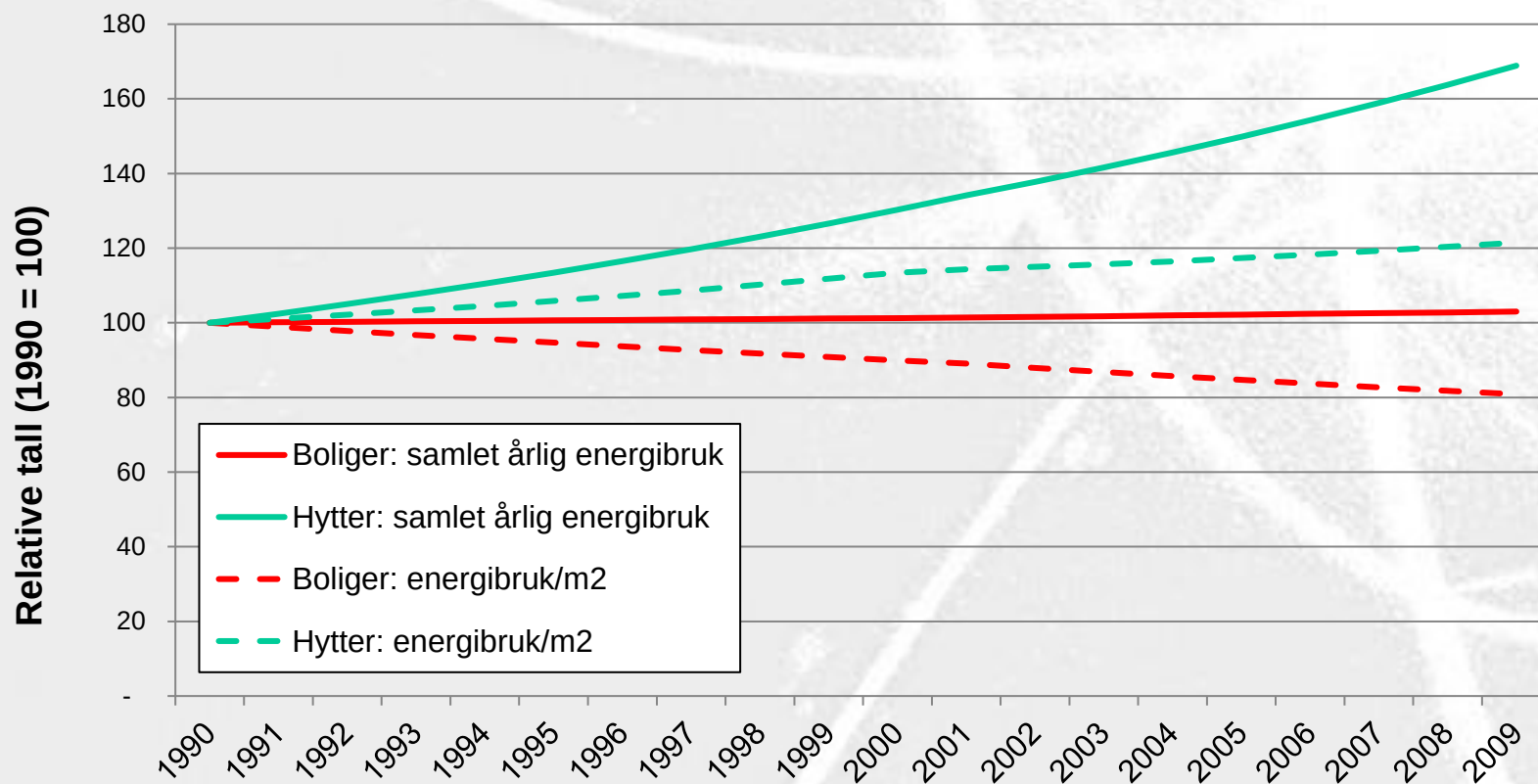
Energibruk utløst av nordmenns fritidsforbruk i 2005

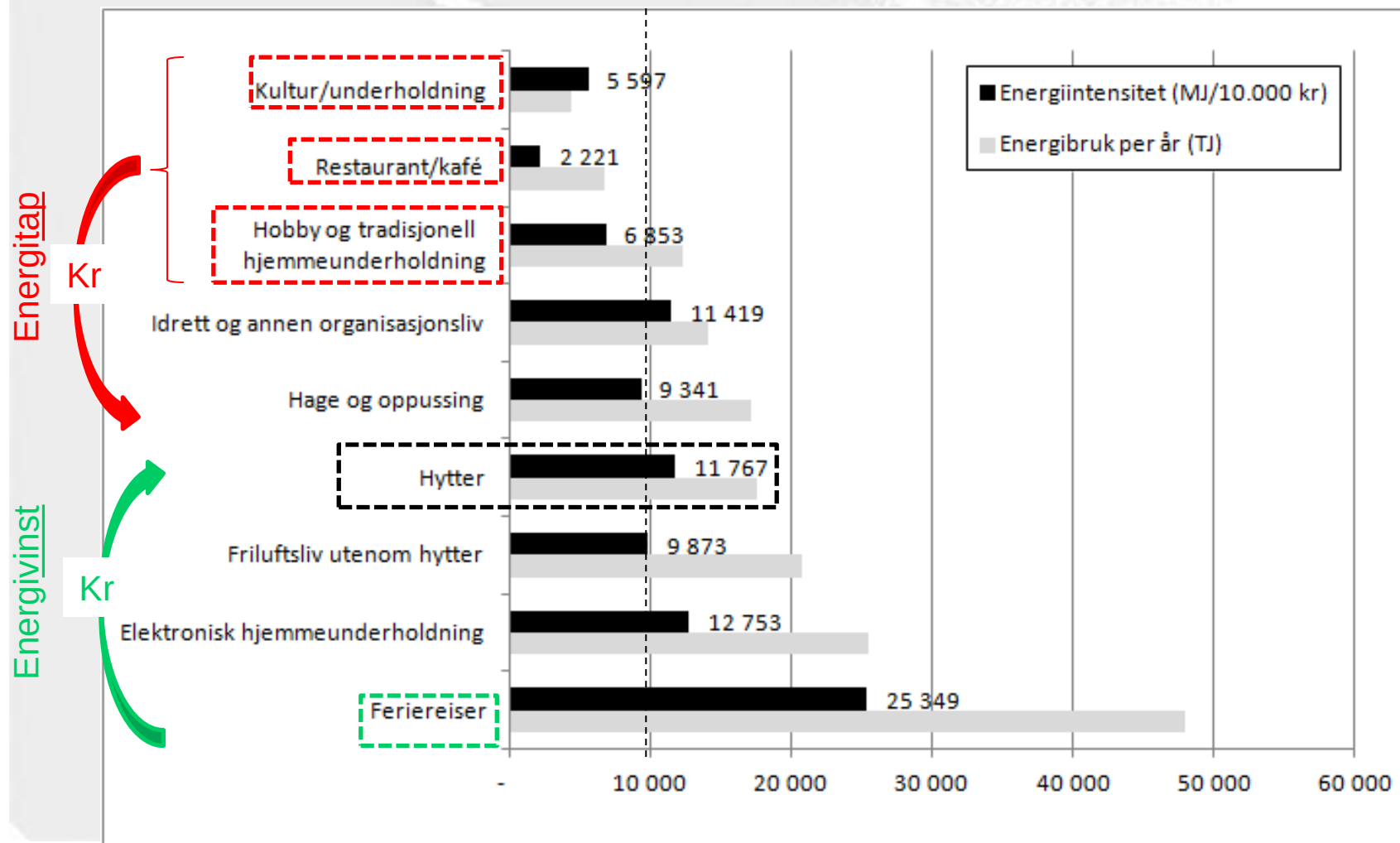
Fra hytter til "second homes"

Energiforbruk i boliger og fritidshus (1990 = 100)

Hytter som substitusjon – for hva?

Bærekraftutfordringene

- **Svak nasjonal politikk**

- (Nesten) ingen hyttepolitikk
- (Nesten) ingen forbruksinnretning av miljøpolitikken
- Klimapolitikk dominerer i oppmerksomhet over annen miljøpolitikk
- Energidelen av klimapolitikken er redusert til spørsmålet om å bygge ut mer fornybar energi – energisparing «borte»
- Miljø- og hyttepolitikken tar som premiss at «felt» er bedre enn «spredt» (som forutsetter at etterspørselen etter de to hyttetyperne kan substituere hverandre) og (derfor) at utfordringen er å bygge mer «miljøvennlige» (ikke «færre») hytter

- **SUM**

- Fører til at bærekraftutfordringene knyttet til hytter forsvinne, eller i beste fall blir overlatt til den enkelte kommune, og dermed ofte blir redusert til spørsmålet om «litt mindre skadelig utbygging»

- **Dermed forsvinner de to viktigste bærekraftsspørsmålene**

- Fokus på miljøutfordringer og lokaløkonomisk nytte knyttet til bruken (ikke nybygging) av hytter
- Vilje til å sette en øvre grense for samlet arealbelastning av hytter

Et mulig innhold i en ny bærekraftig hyttepolitikk

- **Lokale og regionale myndigheter**

- Skifte fokus fra bygging av nye til drift av eksisterende hytter
- Skifte fra fokus på «flere hytter per kommune» til «flere hyttedøgn per hytte»
- Innføre stans i utbygging av nye hytteområder
- Hjelp hytteeiere med å legge til rette for profesjonelt (gjerne lokalt) drevet deleordning (inkl lokal «vaktmesterordning»)
- Føre en restriktiv politikk når det gjelder å koble flere hytter til offentlig vann og nettstrøm
- Integrere hytterrenovasjon i ordinære ordninger for kildesortering
- Styrke kollektivtransporttilbudet til hytteområder med særlig vekt på «last mile»

- **Nasjonale myndigheter**

- Gjøre prinsippet om transportreduserende arealplanlegging gjeldende også for fritidsbebyggelse
- Stramme inn krav til energibruk for fritidsbebyggelse (bolig = hytte)

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall

991 27 222

caa@vestforsk.no

[@aallaboutclimate](#)

[@carlo_aall](#)

Vestlandsforskning

Boks163

6851 Sogndal

www.vestforsk.no